

УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Нова парадигма управління, в основі якої лежить свобода у прийнятті управлінських рішень, зумовила потребу в формуванні інформаційної системи спрямованої на ефективність управлінських рішень. Незважаючи на розробку низки теоретичних і практичних досліджень щодо управлінського обліку основних засобів, теоретичні, методологічні й практичні питання управлінського обліку у цій сфері не отримали належного розвитку.

Основні засоби становлять основу матеріально-технічної бази кожного підприємства. Своєї актуальності проблема ефективного управління обліком основних засобів набула у зв'язку з потребою отримати власниками, кредиторами й інвесторами, як вітчизняними так і закордонними, оперативної та достовірної інформації щодо стану, руху, оновлення та ефективності використання основних засобів. В умовах інтеграції України до європейського співтовариства важливого значення набувають не тільки дані фінансового обліку необоротних активів. Від того, наскільки ефективно використовуються наявні засоби праці, залежать не тільки загальні результати роботи підприємства, а й його інвестиційна привабливість.

Не знижуючи важливість фінансового обліку, відмітимо, що управлінський облік, будучи продовженням фінансового, має з ним реальний, справжній взаємозв'язок і певні відмінності [4]. Взаємодія управлінського і бухгалтерського обліку досягається на основі наступності (послідовності) і комплексного використання первинної інформації, єдності норм і нормативів, а також єдності нормативно-довідкової інформації в цілому, доповнення інформації одного виду обліку даними другого, одноразової фіксації всієї вихідної змінної інформації в первинному обліку, взаємопроникнення методів або їх елементів, наближення облікової інформації до місць прийняття рішень, єдиного підходу до розробки задач управлінського і фінансового обліку виробництва при проектуванні або удосконаленні систем автоматизованого управління виробництвом [3].

Основними завданнями управлінського обліку основних засобів на підприємстві слід зазначити:

- оцінка інформаційних потреб внутрішніх користувачів в обліковій та аналітичній інформації про основні засоби;
- постановка цілей та завдань управлінського обліку основних засобів з їх деталізацією;

- використання інструментів бухгалтерського інжинірингу під час формування інформаційної бази управлінського обліку основних засобів;
- створення інформаційної бази для управлінського обліку основних засобів;
- розробка відповідних розділів облікової політики;
- визначення та затвердження обсягів, форми та строків подання інформації про основні засоби;
- розроблення форм аналітичної та синтетичної управлінської звітності;
- вибір напрямів організації процесів аналізу, контролю, прийняття управлінських рішень;
- розробка регламентів стратегічного управлінського обліку для внутрішніх користувачів, (показників ефективності використання основних засобів; показників, на які впливають стан та ефективність використання основних засобів; показників взаємодії стратегічного та тактичного управління основними засобами);
- визначення кола осіб, які мають доступ до інформаційної бази управлінського обліку та наділення їх відповідними функціями [2].

В управлінському обліку важливим буде поділ основних засобів за їх функціональною роллю на виробничі та невиробничі. Виробничі основні засоби безпосередньо забезпечують отримання доходу підприємству. Невиробничі основні засоби призначені для обслуговування культурних і соціально-побутових потреб працівників підприємства. Саме виробничі основні засоби є об'єктом управлінського обліку, оскільки від їхньої наявності, структури, рівня використання найбільше залежить економічна ефективність підприємства.

Важливим питанням управлінського обліку основних засобів є контроль за їх своєчасним оновленням. Нові основні засоби потрібні підприємству не тільки через фізичний знос старих засобів. Нове обладнання, як правило, енергоефективніше й показує більш високий рівень фондівдачі.

У той же час є певні особливості, що необхідно враховувати саме в управлінському обліку. Насамперед слід наголосити, що в управлінському обліку важливе значення має належність об'єктів до конкретних центрів відповідальності. Тому з кожним із керівників підрозділів укладають договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність [1]. Кожному об'єкту основних засобів на підприємстві присвоюють інвентарний номер, що є дуже важливою

відмінною ознакою реєстрування в управлінському обліку, якщо врахувати, що на підприємствах експлуатуються, як правило, кілька однотипних, а то й однакових об'єктів. Суто для обліку цих даних достатньо. Однак, для управлінського обліку важливою є інформація, що характеризує властивості об'єктів (потужність, місткість тощо). Таку інформацію можна отримати з проектно-кошторисної документації – на будівлі та споруди, і з технічних паспортів – на машини й обладнання, транспортні засоби тощо, які додають до інвентарних списків.

Особливу увагу слід приділити аналізу доцільності оренди основних засобів.

Для забезпечення належного контролю за здійсненням профілактичних заходів, які дають змогу підтримувати основні засоби в робочому стані, на підприємстві має бути розроблений план-графік проведення технічних доглядів об'єктів основних засобів. Це зумовлено тим, що основні засоби, які знаходяться в оренді, зношуються нерівномірно та потребують ремонту. У плані-графіку визначають періодичність проведення технічних доглядів, поточних і капітальних ремонтів відповідно до термінів експлуатації об'єктів основних засобів. Технічні догляди й ремонти відрізняються за своїм змістом, обсягами робіт, а також затратами. Технічні догляди і поточні ремонти виконують, як правило, щороку; капітальні ремонти мають більші міжремонтні терміни, хоч на практиці вид ремонту доволі важко розмежувати, оскільки технічно обґрунтованої межі для цього не встановлено. Як правило, при визначенні періодичності технічних доглядів і ремонтів беруть до уваги кількість мото-годин роботи, або обсяг виконаних робіт (пробіг для автомобілів). Здебільшого основні технічні засоби ремонтують капітальним ремонтом після проведення перед тим двох поточних.

Важливою умовою належного контролю в управлінському обліку є дотримання кошторисів (бюджетів) витрат на технічні догляди і ремонти. Щодо перших типових первинних документів не встановлено, тому такі кошториси можна визначити за довільною формою відповідно до переліку операцій, які здійснюються за конкретними об'єктами основних засобів і вартості матеріалів, потрібних для цього.

Ремонти основних засобів – будівель і споруд – здійснюються за кошторисами, складеними інженерами-будівельниками. В будь-якому випадку на основі огляду об'єкта визначається потреба в будівельних та інших матеріалах, необхідних для виконання ремонту, затратах праці, робіт і послуг як підрядників, так і власних допоміжних виробництв, відтак підраховується загальна кошторисна вартість. За цими кошторисами в управлінському обліку контролюють дотримання лімітів витрат матеріалів, оплати праці тощо.

Разом з тим, управлінський облік формує більш загальну інформацію, ніж облікові дані про витрати на ремонти. Важливе значення для ефективного

використання основних засобів має дотримання термінів проведення ремонтів. З цією метою даних кошторисів недостатньо і доцільно розробляти графіки (мережеві графіки) проведення ремонтів. Це дасть змогу зіставляти за документами на отримання матеріалів, нарахування оплати праці фактичні дати виконання ремонтних робіт, що посилює контроль за їх проведенням та попередить зайві витрати.

Крім того, при налагодженні управлінського обліку основних засобів на підприємстві слід встановити контроль за правильним та своєчасним списанням та ліквідацією основних засобів, а також за оприбуткуванням корисних матеріалів (наприклад, дорогоцінні метали).

Отже, ефективне управління основними засобами охоплює широке коло питань. Підвищення ефективності використання основних засобів у даний час, коли в країні спостерігається кризові явища, має величезне значення. Підприємства та установи, які використовують у своїй діяльності застарілі основні засоби, повинні не тільки прагнути їх модернізувати, але і максимально ефективно використовувати, особливо в існуючих умовах дефіциту фінансів та інвестицій. Тому, виникає необхідність побудови та застосування у практичній діяльності суб'єктів господарювання управлінського обліку, який ведеться з метою забезпечення керівництва оперативною фінансовою та не фінансовою інформацією у визначеній ними формі для планування, управління, оцінки і контролю за основними засобами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гарасим П. М., Журавель Г. П., Хомин П. Я. Фінансовий, управлінський і податковий облік у господарських товариствах. – Тернопіль, 2013. – 522 с.
2. Клименко С. О. Управлінський облік як основний метод аналітичного забезпечення ефективності використання основних засобів підприємства / С. О. Клименко, Л. В. Мікрюкова, К. В. Баришевська // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки. - 2015. - № 1. - С. 57-61
3. Кравченко М.В., Дроздова Ю.А. Складові управління процесом обліку основних засобів/ М.В. Кравченко, Ю.А. Дроздова// Науковий вісник Ужгородського національного університету.- 2017.- Випуск 14, частина 1.- с.164- 167.
4. Радіонова Н. Й., Ременюк Л. М., Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку і контролю основних засобів /Радіонова Н. Й., Ременюк Л.М//«Ефективна економіка». - 2015.-№11.-с.128- 134.